

Журнал «Літературний Чернігів» і Ніжинська вища школа

Цими, погожими вересневими днями виповнюється 200 років з дня відкриття у Ніжині вищого навчального закладу, уславленого Гоголівського вишу, вихованці якого прославили українську науку, культуру, літературу в усьому світі. У ті вікопомні дні гостинно відкрила двері перед своїми учнями Гімназія вищих наук імені князя Олександра Безбородька. Родовита козацька родина Безбородьків вклала власні кошти в розвиток української освіти, науки і культури. Вона не лише збудувала навчальний заклад нового типу, але й заклала підмурівок нового прогресивного мислення, нових естетичних підходів до сприйняття набутків вітчизняної та світової культури.

З Ніжинською Гімназією вищих наук пов'язано чимало відомих імен. Це передусім діячі української і світової літератури та культури: Микола Гоголь, Нестор Кукольник, Аполлон Мокрицький, Віктор Забіла, Євген Гребінка, Михайло Прокопович, Олександр Данилевський, Яків де Бальмен, Петро Мартос; вихованці Ніжинського фізико-математичного ліцею Олександр Афанасьєв-Чужбинський, брати Семеновські, Михайло Лазаревський; випускники Ніжинського юридичного ліцею Микола Гербель, Леонід Глібов, Франтішек Богушевич, Микола Макаров, Федір Стравинський, Олександр Адамовський. Професор Григорій Самойленко у своїй монографії «Тарас Шевченко і Ніжинська вища школа» відзначив, що у оточенні Кобзаря у різні періоди його життя налічувалося більше тридцяти вихованців Ніжинського навчального закладу [1].

У ХІХ столітті у чотирьох видозмінених навчальних закладах, поєднаних іменем князя Безбородька, було підготовлено понад 1500 фахівців різних профілів.

Потужна наукова школа склалася у Ніжинському історико-філологічному інституті у другій половині ХІХ – початку ХХ століття. У виші працювали академіки Імператорської Академії наук, доктори наук Микола Лавровський, Петро Нікітін, Микола Грот, Михайло Сперанський; члени-кореспонденти Академії наук, професори Роман Брандт, Антон Будилевич, Григорій Ільїнський, Володимир Рязанов. Це вони заклали підмурівок для потужної філологічної школи, яка озветься у ХХ столітті іменами академіків Михайла Державіна, Юхима Карського; членів-кореспондентів Академії наук, професорів Володимира Резанова, Івана Кириченка, Миколи Петровського; професорів Романа Волкова, Володимира Данилова, Михайла Даденкова, Петра Волинського, Євгена Кашпровського, Андрія Кудлбовського, Миколи Заболоцького та інших випускників історико-філологічного інституту.

У ХХ столітті виш став одним із провідних педагогічних навчальних закладів на теренах колишнього СРСР. Не випадково ж він єдиний в Україні педагогічний інститут нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

У ХХ столітті у Ніжинському вузі підготовлено понад 27 тисяч випускників-педагогів, які поповнили освітні заклади України, Росії, Білорусії, Узбекистану, Казахстану, Молдови [2,322]. Лише до Спілки письменників України протягом цього періоду прийнято понад сто вихованців Гоголівського вишу. Серед них лауреати Шевченківської премії Юрій Збанацький, Євген Гуцало, Леонід Горлач; відомі письменники Олекса Ющенко, Леонід Полторацький, Анатолій Давидов, Петро Мисик, Володимир Мордань, Дмитро Куровський, Анатолій Мойсієнко, Любов Пономаренко і цей перелік можна продовжувати.

Початок 90-х років ХХ століття – це особливий період в історії Ніжинської вищої школи, час утвердження її як осередку національної культури нової незалежної української держави. Необхідно було не лише зламати стереотипи старої радянської освітньої системи, але й звести підмурівок для нової, яка б базувалася на суто національних етнопедагогічних та культурницьких традиціях. До справи розбудови нової держави, її освіти та культури долучилися чи не кращі демократично налаштовані викладачі вишу. Серед них: ректор, академік-засновник АПН України, професор Федір Арват; розробники Концепції національного виховання професори Євгенія Коваленко та Петро Щербань; письменники Павло Сердюк, Олександр Астаф'єв; літературознавці професори Олександр Ковальчук, Павло Михед; музикознавець, професор Олександр Ростовський. У відродженні національних традицій вишу важливу роль відіграв осередок «Просвіти» інституту та його керівники доценти Марія та Олександр Астаф'єви. Саме навколо них згуртувалися демократично налаштовані викладачі та співробітники.

Саме у цей період, у Чернігові, відповідальним секретарем обласного Товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка працював письменник, чудова людина і справжній патріот України, Михайло Ткач. Вже на установчих зборах Товариства він повів мову про створення власного засобу масової інформації. Першою спробою такого видання став випуск громадсько-політичного та літературно-мистецького щорічника «Просвіта – 92», який члени Товариства видали власним коштом. Це було перше офіційне, позацензурне, справді демократичне видання, яке звернулося до своїх читачів голосом Правди. «Різні автори виступають в цьому щорічнику, різні долі, різні люди. Єднає їх неприйняття тоталітаризму, прагнення роботи на ниві духовного й національного відродження України. Надто багато перепон на шляху вільного слова до читача. І все ж, житимемо надією на краще»[3,2]. Це був перший ковток омріяної свободи... Свої перші нецензуровані поезії у ньому опублікували Дмитро Куровський, Дмитро Іванов, заборонений тоді Микола

Холодний, дебютували з віршами Олена Шульга та Василь Охріменко. А подружжя з Ніжина Олександр та Марія Астаф'єви у своєму памфлеті «Юродивий із партквитком у кишені, або їзда на коні обличчям до хвоста» вперше повели мову про відродження в Україні національної церкви. Це стало першим камінчиком у підмурівок створення на Чернігівщині українських церковних громад. Вихід щорічника викликав ефект ядерного вибуху для партноменклатури області... Було докладено багато зусиль, щоб унеможливити вихід наступного.

Тоді Михайло Ткач зробив черговий крок: у вересні 1992 року було створено обласну літературну спілку «Чернігів», мета якої – сприяння розвитку творчого життя області, допомога місцевим літераторам з публікацією їх творів. Це громадське об'єднання згуртувало літераторів, які не входили до офіційних творчих спілок. Серед організаторів і співзасновників об'єднання, окрім Михася Ткача, були вихованці Гоголівського вишу, чернігівські поети і журналісти Василь Струтинський та Володимир Сапон. Саме це літоб'єднання спільно з обласним Товариством «Просвіта» і заснувало журнал «Чернігів». У лютому 1993 року вийшло в світ перше число щоквартальника. У ньому дебютувала з поезією тоді ще маловідома поетка Надія Галковська, авторка популярної згодом пісні «Козачка». Було повернуто із небуття поезії Леоніда Тереховича, Миколи Холодного, Петра Пиниці. А Олександр Астаф'єв опублікував нарис про долю Ігора Качуровського та його відвідини батьківщини і Ніжинського педінституту після тривалих років еміграції. Видання було здійснене на кошти нечисленних спонсорів. Хто ж тоді хотів сваритися з владою у якій переважали старі компартійні кадри?

Фінансові проблеми не дозволяли повноцінно видавати журнал. Поєднане 2-3 число журналу «Чернігів» вийшло у світ лише у жовтні 1993 року. Навколо Михася Ткача – головного редактора часопису, згуртувалася редакційна колегія: журналісти Ростислав Мусієнко, Петро Антоненко, Владислав Савинок, Володимир Шкварчук, Василь Струтинський та Володимир Сапон, двоє останніх були випускниками філологічного факультету Гоголівського вузу. Починалося це число журналу добіркою віршів талановитого поліського поета, вихованця літературної студії Ніжинського педінституту Олександра Самійленка, який трагічно загинув у молодому віці. Це була найбільш повна добірка поезій, яка згодом лягла в основу поетичної збірки, що побачила світ лише у 2010 році. У цьому ж числі журналу дебютували з своїми поетичними творами вихованці літературної студії Ніжинського педінституту Анатолій Дністровий, Наталка Арендар, Андрій Іванов. Дебютував на сторінках журналу і молодий прозаїк, студент-філолог Олександр Пилипець. Літературний дебют виявився вдалим. Сьогодні ім'я відомого романіста, поета, есеїста, перекладача, художника, кандидата філософських наук Анатолія Дністрового добре відоме не лише українським, але і європейським читачам. Олександр Пилипець – нині

відомий медійник, директор компанії «Національні інформаційні системи», лауреат телевізійної премії «Тріумф». Журнал надав свої сторінки і професору Українського Вільного Університету (Мюнхен) Ігорю Качуровському для його нарисів про життєвий і творчий шлях Петра Одарченка, викладача Ніжинського ІНО, видатного діяча культури української діаспори. Так формувалися мистецькі пріоритети видання, яке робило свої перші кроки у інформаційному просторі незалежної України.

З четвертого числа (1993 рік) журнал отримав свою нинішню назву і став «Літературним Черніговом».

Наступні, п'яте і шосте, числа журналу познайомили нас з поетичним доробком вихованців літстудії Ніжинського педінституту попередніх років Валентини Громової, Василя Струтинського, Анатолія Шкуліпи. Дебютувала на сторінках журналу Марія Столярова. Читачі познайомилися із оповіданнями Володимира Сенцовського, який теж пройшов літературний гарт у Ніжині. Свої краєзнавчі розвідки опублікував Володимир Сапон, а тодішній керівник літературної студії НДПІ, письменник Олександр Астаф'єв познайомив читачів зі своєю публіцистикою.

Знаковим для ніжинських літстудійців став вихід у світ сьомого числа журналу «Літературний Чернігів», у якому були представлені твори ніжинського літтрио «Друзі Еліота». Це була нова поезія... і за змістом, і за формою. Це були перші паростки нового світобачення, нового світосприймання. Головний редактор часопису Михась Ткач представляючи молоду поезію писав: «... це нова поезія, яка несе ознаки часу. Безперечно, поезії нової і в стосунку до західноєвропейської – такої, яка здатна втілювати національну ідею, образ душі свого народу в художню тканину новими поетичними засобами. Згодьтеся, саме такої поезії сьогодні обмаль: вона тільки народжується, долаючи опір і несприйняття загалу. Отож, радіючи появі такої поезії, з надією прислухаєшся і приглядаєшся до нової генерації»[4,33]. Це були перші паростки незнаного і не чуваного тоді постмодернізму... Перші спроби літературних шукань. Так пізніше літературознавці напишуть про літтрио «Друзі Еліота»: Василя Голованя, Анатолія Дністрового та Андрія Іванова. Їм надасть свої шпальти «Літературна Україна»..., до них прийде визнання. Але благословив їх на творчість саме часопис «Чернігів».

Кожне нове число журналу продовжувала відкривати нові імена, нові літературні обдарування: з його сторінок у літературний вирій полинули Анатолій Дністровий, Марія Столярова, Олена Степаненко, Людмила Гніп, Ірина Мосіч, Христина Ткач, Олексій Маслов, Ольга Коротя, Леся Явір і це далеко не повний перелік ніжинських літстудійців, яким часопис дав окрилення.

Міцніла і набирала творчої снаги і літературна спілка «Чернігів». У 1996 році її лави поповнюють вихованці Ніжинської вищої школи, кандидати наук,

доценти Володимир Кузьменко, Олександр Забарний, Анатолій Ролік, поет і літературознавець Олександр Гадзинський.

Знаковим для науковця і літературного критика Володимира Кузьменка стало восьме число журналу «Чернігів» за 1996 рік. Саме тут була вміщена його літературознавча стаття про творчість нашого земляка Василя Чумака. Минув час... Нині ім'я доктора філологічних наук, професора кількох столичних вишів, автора низки підручників для вищої школи Володимира Івановича Кузьменка добре відоме не лише у наукових та літературних колах столиці, але й усю Україну. А він відданий своєму улюбленому «Літературному Чернігову». Сумлінно виконує обов'язки заступника головного редактора журналу, опікується рубриками з літературознавства та літературної критики, а головне – дописує у кожне нове число журналу чергову літературознавчу розвідку. А вже побачило світ 90 випусків «Літературного Чернігова». Мимоволі позаздриш такій працездатності.

Згадуючи середину 90-х років хочеться уклінно подякувати головному редактору часопису Михасю Ткачу за його титанічну організаторську роботу. Саме він шукав спонсорів для видання кожного наступного номеру журналу, він пробивався до владних кабінетів і переконував у необхідності та потрібності часопису для задоволення духовних потреб жителів Чернігівщини. Йому відмовляли, його ігнорували..., але він повертався і домагався свого. Тож сьогодні хочеться назвати тих, хто не був байдужим до просвітницької справи, хто фінансово підтримав і журнал, і українську духовність... Це правління комерційного акціонерного банку «Полікомбанк», мале підприємство «Старт», комерційний «Чернігівбанк», страхова корпорація АСПЕК, дирекція Куликівської райдрукарні. Дякуючи наполегливості головного редактора і стрімкому зростанню авторитету журналу (про нього в оглядах згадувала всеукраїнська «Літературна Україна») у травні 1996 року Чернігівська обласна Рада розпочала фінансування часопису. Підтримала видання і обласна держадміністрація. Про це сповістив редактор своїм читачам у 8 числі журналу. Не припиняється ця співпраця і донині.

Справді творчі стосунки склалися між редколегією часопису і кафедрою української літератури Ніжинського державного педагогічного інституту. Журнал став тією інформаційною платформою на якій опробовувалися справді новаторські наукові проекти, друкувалися цікаві літературні розвідки, оприлюднювалися невідомі факти із життя письменників Поліського краю. Цикл статей про письменників української діаспори, які друкував письменник і науковець Олександр Астаф'єв у часописі, згодом органічно увійшов до розділу його докторської дисертації. Член національної Спілки письменників України, літературний критик, доцент Павло Сердюк друкував на сторінках журналу літературознавчі портрети письменників Поліського краю, що згодом увійшли до книги «Поетичні голоси Чернігівщини». Своїми міркуваннями про

перебіг літературного процесу на Чернігівщині та пошуки нових форм вираження письменницької особистості ділився з читачами часопису літературознавець, доцент Володимир Крутиус. З цікавими науковими розвідками про перебування у нашому краї Тараса Шевченка та Пантелеймона Куліша, про їх літературне і громадське оточення, розповідала на сторінках журналу доцент Олена Моціяка. Вона ж є автором низки статей про творчість поетів-романтиків (Віктора Забіли, Євгена Гребінки, Олександра Афанасьєва-Чужбинського). Своїм письменницьким доробком щедро ділилися з читачами видання поети Олександр Астаф'єв, Олександр Забарний, Олександр Гадзинський. Це був міцний підмурівок для багаторічної творчої співпраці.

У серпні 1997 року часопис святкував своє перше п'ятиріччя. Михась Ткач тоді у своєму передньому слові до 11 числа журналу писав: «Сьогодні «Літературний Чернігів» добре знаний не тільки в нашій області, але й далеко за її межами. Його отримують майже всі бібліотеки України. Журнал має своє обличчя, своє спрямування, свого читача... У портфелі редакції є вагомі твори. В своє друге п'ятиріччя ми вступаємо з оптимізмом, з вірою та надією»[5,3].

Ці слова виявилися пророчими. На сторінках часопису друкувалися Юрій Мушкетик, Роман Іванчук, Леонід Горлач, Михайло Слабошпицький, Петро Сорока, Ігор Гургула. Представники молодшого покоління літераторів: Олександр Яровий, Юрій Бедрик, Андрій Кокотюха, Ігор Павлюк, Сергій та Тетяна Дзюби, Ганна Арсенич-Баран. Часопис продовжував надавати свої шпальти і для творів письменників-вихованців літературної студії Гоголівського вишу Анатолія Мойсієнка, Петра Пулинця, Михайла Кушніренка, Валентини Громової, Любові Бутко, Світлани Охріменко, Володимира Сенцовського, Валентини Меркулової, Любові Прнрмаренко, Людмили Сірої (Примостко), Віктора Попка, Сергія Коноваленка і цей перелік можна продовжувати.

У грудні 2001 року 17 число журналу «Літературний Чернігів» востаннє вийшло у Куликівській друкарні на газетному папері і з логотипом художниці Людмили Койдан. Змінився не лише зовнішній вигляд журналу, докорінно змінилися підходи обласного керівництва до його видання. У владу прийшли молоді люди із новим, сучасним баченням розбудови українського суспільства, української духовності... Наведу, для прикладу, витяг із інтерв'ю з начальником управління у справах преси та інформації облдержадміністрації Віктором Тканком: «... для духовного відродження нашого Поліського краю потрібна хороша національна книга, яка здатна торкнутися глибинних пластів людської душі, як це робить, скажімо, роман Миколи Адаменка «Закон – тайга», його оповідання і вірші. Такий вплив сьогодні не здатні зробити ні вітчизняне кіно, ні телебачення»[6,5]. Згодьтесь, переконливо, компетентно... Які б посади не обіймав В. Тканко у подальшій своїй діяльності, він завжди залишався палким поборником часопису і надавав йому суттєву допомогу і до

сьогодні Віктор Миколайович лишається палким шанувальником журналу, входить до складу його редакційної ради, колективно визначає редакційну політику видання.

Ці слова сміливо можна віднести і на адресу ще одного діючого члена редакційної колегії часопису, професора Олександра Коваленка (до слова, також вихованця Ніжинської вищої школи) - тоді заступника голови облдержадміністрації з гуманітарних питань, а нині директора Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум», заслуженого працівника освіти України, знаного історика та науковця. Дякуючи турботі цих, згаданих вище людей, журнал став виходити на якісно новій поліграфічній основі, на офсетному папері, у новому дизайні. Збільшився обсяг журналу (із 130 до 170 сторінок), зріс його наклад до 1000 примірників.

Вітаючи редакційну колегію, авторів та читачів часопису «Літературний Чернігів» з десятирічним ювілеєм голова Чернігівської обласної держадміністрації Микола Бутко писав: «Щиро бажаю «Літературному Чернігову» світлої долі й упевненої ходи, а його творцям – свіжих творчих сил і доброго здоров'я... Нехай Ваші майстерно виписані образи, витончене красне слово і надалі відновлюють духовні сили нашого суспільства, звеличують людей рідного краю» [7,3] . У цьому ж ювілейному числі журналу (№1/18 за 2002 рік) були надруковані твори вихованців Ніжинської вищої школи: поетів Валентини Меркулової, Віктора Попка, Олени Марченко, оповідання Володимира Сапона та Віктора Татарина, наукові розвідки Олександра Коваленка, Володимира Кузьменка, Олександра Забарного. У розділі «Критика» з рецензією на збірку Тетяни Дзюби «Акомодація до часу» виступив відомий український критик Євген Баран. Часопис набирив інтелектуальної ваги.

Нове ХХІ століття, багате на соціальні катаклізми, вимагало від літераторів нового художнього осмислення часу, нового світосприймання, стимулювало до пошуків нових художніх форм відображення дійсності. Розуміючи це редакційна колегія часопису залучає до співпраці нових авторів з неординарним аналітичним мисленням. Серед них вихованці Ніжинської вищої школи професори Олександр Ковальчук, Павло Михед, Олександр Бобир. Активно співпрацює з часописом професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Олександр Астаф'єв. Справді товариські відносини склалися у головного редактора журналу Михася Ткача з деканом історико-філологічного факультету Ніжинського державного педагогічного університету, доктором філологічних наук, професором Григорієм Самойленком і до сьогодні він є постійним автором журналу. Зміцнення авторського складу дозволило у часописі відкрити нові рубрики: «Сторінками

гоголезнавчих студій», «Духовні та історичні постаті», «Епістолярна спадщина», тощо.

Окремо хочеться зупинитися на творчій постаті постійного автора часопису, багаторічного завідувача кафедри української літератури Гоголівського вишу, доктора філологічних наук, професора Олександра Герасимовича Ковальчука. Це вчений з особливим аналітичним складом мислення... Він має надзвичайний хист до відчуття слова і тієї емоційної наснаги, яку воно несе. Він вимогливий до себе і до слова, а тому у його наукових працях немає «мовної полови». Кожен рядок статті чи монографії насичений оригінальністю думки, вагомістю змісту, аргументованістю і логічністю завершення. У Ковальчука унікальне відчуття нового... Нової наукової проблеми, нового прочитання вже зачитаного художнього тексту, нового бачення літературного процесу. Кожна його наукова стаття – це літературне відкриття. Пригадую, як у 2002 році, після виходу у світ книги «Буття і страх. Етюди про Гоголя» до університету надходило сотні дзвінків з проханням придбати книгу, яка вийшла невеличким накладом. У престижному рейтингу «Книга року», який проводить Інститут літератури АН України, вона посіла третє місце у номінації «Наукова література». Про книгу писали всеукраїнські «Літературна Україна» та «Україна молода»..., а у часописі «Слово і час» з'явилася стаття «Його читають не лише у Ніжині...». І мало вже хто пам'ятає, що перші розділи книги публікувалися на сторінках «Літературного Чернігова». У часописі О. Ковальчук відкрив для нас не лише українського Гоголя, але й Михайла Булгакова, розкодував складні інтелектуальні лабіринти світобачення Володимира Виниченка, Миколи Хвильового, Валер'яна Підмогильного, Михайла Коцюбинського. Редколегія часопису підтримала кандидатуру професора Олександра Ковальчука на здобуття обласної літературно-мистецької премії Михайла Коцюбинського, яку він отримав у 2017 році за монографію «Візуальне у творах М.Коцюбинського». І ця творча співпраця часопису і науковця триває... У першому числі журналу за нинішній рік вміщена стаття ніжинського професора «Особливості гармонізації внутрішнього світу ліричного героя у поезії Володимира Сосюри 20-х років». Така творча співпраця дозволяє знайомити читачів журналу з найновішими здобутками вітчизняного літературознавства.

І все ж головне призначення журналу – відкривати нові літературні імена, підтримувати їх, ознайомлювати з їх творчими набутками. З цією метою вже багато років журнал проводить літературний конкурс для школярів та юнацтва. Цей конкурс виявив багато талановитої молоді. Ще ніжинською школяркою брала участь у конкурсі Тетяна Конончук і стала його лауреаткою. Переможницею конкурсу стала ліцеїстка з Ніжина Ольга Матвеева. Згодом обидві вони стали студентками Ніжинського університету імені Миколи Гоголя, а журнал «Літературний Чернігів» у своєму 24 числі опублікував

добірки їхніх віршів. Минули роки... Тетяна Конончук захистила дисертацію, стала кандидатом педагогічних наук, доцентом Гоголівського університету, а її донька Мирослава Сватенкова стала переможницею літературного конкурсу. Ось така спадковість... Ольга Матвеева ще у студентські роки стала переможцем міжнародного літературного конкурсу «Гранослов», літературного конкурсу видавництва «Смолоскип». Згодом було навчання в аспірантурі, захист кандидатської дисертації, перемога в номінації «Молодий науковець України». Нині кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник Інституту літератури АН України Ольга Матвеева працює науковим секретарем у названому закладі і продовжує писати вірші. А витoki творчості беруть початок з літературного конкурсу...

У 2005 році до складу редакційної колегії часопису було введено декана філологічного факультету Ніжинського державного університету, письменника Олександра Забарного. Цей рік був ювілейним для Ніжинської вищої школи. Виповнювалося 200 років з часу заснування закладу. Саме 29 липня 1805 року імператор Олександр I підписав указ про будівництво у Ніжині Гімназії вищих наук. З цієї нагоди редколегія часопису вирішила повністю чергове число журналу (№ 25, 2005 р.) присвятити ювілею Ніжинської вищої школи. Це був надзвичайно цікавий за змістом журнал. Під ошатною обкладинкою, на 200 сторінках, було вміщено твори як відомих літераторів, так і студентської молоді. Зі сторінок журналу до читачів озивалися вірші Олекси Ющенка, Леоніда Горлача, Василя Щербонеса, Олександра Самійленка, Анатолія Мойсієнка, Василя Струтинського, Володимира Сапона, Олександра Астаф'єва, Віктора Попка, Анатолія Шкуліпи, Олександра Гадзинського. Свої прозові твори вмістили Олександр Забарний, Віктор Татарин. Було надруковане інтерв'ю з багаторічним керівником літературної студії Ніжинського педінституту академіком АН України Дмитром Наливайком. У рубриці «Літературознавство» зі своїми статтями виступили професори Олександр Ковальчук та Володимир Кузьменко; у рубриці «Критика» відгукнулися на нові книги Анатолій Дністровий та Анатолій Погрібний. Вперше в часописі було вміщено кольорову вкладку з роботами фотохудожниці Тамари Пінчук.

Та переважна більшість сторінок була віддана молоді... Це був поетичний дебют Анни Малігон, Тетяни Винник, Ярослава Гадзинського, Софії Киричок, Аліни Стиценко, Юлії Ященко, Віталія Дубини, Вікторії Величанської, Світлани Конончук, Ірини Лилки, Олександра Драгуна. Свої прозові твори в часописі вмістили Юрій Кудряшов, Олег Сірий, Олександр Бойко. Були вміщені твори студентів переможців всеукраїнських літературних конкурсів Ольги Матвеевої та Олени Степаненко.

Часопис дав змогу дебютувати з власними творами і викладачам вишу Анатолію Роліку, Олексію Тимошенку, Леоніду Кнорозку, Валентині Теслі..., з тих пір вони постійні дописувачі журналу.

Сьогодні імена членів Національної спілки письменників України поеток Олени Степаненко, Анни Малігон, Тетяни Винник, Лесі Білоцвіт, Олени Марченко, прозаїка Олени Печорної (Селюк) добре відомі шанувальникам літературного мистецтва. Своїми творами вони міцно увійшли до когорти молодих літераторів України..., власне вони і є складовою частинкою нової української літератури. А починалося все з «Літературного Чернігова».

Я не ставлю собі за мету проаналізувати усі 90 чисел часопису. Такий аналіз певно розтягнувся б на декілька томів наукової монографії... Шлях журналу завдовжки у 28 років – нелегкий шлях..., на ньому всякого було: і скептичні посмішки, і анонімки до владних структур та навіть СБУ, і звинувачення у низькопробності літературного продукту, і заздрісне нашіптування у спілчанських коридорах... Бог з ним! «Нам своє робить», - писав наш земляк, класик вітчизняної літератури Павло Тичина. Та, власне, уже й зробили..., журнал відбувся і свідченням цього є не критерій часу чи якість друку, а те, що провідні літератори України вміщували і вміщують у ньому свої твори... Які імена! Лауреати Національної премії імені Тараса Шевченка Юрій Мушкетик, Володимир Дрозд, Григорій Кочур, Анатолій Дімаров, Ігор Качуровський, Віра Вовк, Дмитро Іванов, Михайло Слабошпицький, Василь Герасим'юк, Василь Слапчук, Мирослав Дочинець, Кость Москалець... Які чудові поезії Володимира Базилевського, Світлани Йовенко, Дмитра Головка, Рауля Чілачави, Миколи Адаменка, Станіслава Шевченка, Дмитра Кременя... Як мудре і соковите слово Петра Сороки, Любові Пономаренко, Валентини Мастерової... Ці імена чи не краща характеристика для часопису.

Та я у своїй статті я обмежуся межами обраної теми... Тож повернемося до Ніжинської вищої школи. За майже три десятиліття свого існування часопис «Літературний Чернігів» «поставив на крило» (даруйте за таке порівняння) шість випусків літстудійців. Не всі стали письменниками, але всі стали людьми не байдужими до художнього слова, а що головне, палкими поборниками української мови. Як-то Олеся Білоцвіт у далекій Австралії, чи Олена Марченко та Ольга Роляк у ворожій Москві..., або ж Мирослава Уніат у Канаді. Гартували вони це слово у Гоголівській аудиторії рідного вузу, а оприлюднювали на сторінках журналу «Літературний Чернігів». Лише тезово перелічу числа часопису на сторінках яких дебютували літстудійці: №26 - Тетяна-Марія Литвинюк та Ольга Роляк; №35 – Мирослава Уніат, Леся Мороз; №36 – Василина Сідненко, Максим Харета, Тетяна Долотова; №40 – Олександр Андріяш; №45 – Леся П'ятак, Христина Купаєва, Алла Пономаренко; № 50 – Вікторія Кривенко, Дарка Москаленко, Олена Остапенко; №54 – Тетяна Загній; № 62 – Мирослава Годунок, Катерина Сафрігінна, Оксана Мазко; №65 – Валерія Лазебна, Микита Мисник; №73 – Марина Лапай; № 84 – Оксана Кудлай . За час який минув від дебюту більшість із них змужніла, видала власні книжки, стала переможцями літературних конкурсів..., як-то Тетяна-Марія Литвинюк,

Ольга Роляк, Тетяна Загній, Валерія Лазебна чи Дарка Москаленко. Ніхто не загубився на стежці до літературної ниви.

У 2012 «Літературний Чернігів» святкував своє двадцятиліття. Святкував гучно... Надійшли вітальні телеграми від Національної спілки письменників України, державної обласної адміністрації, обласної Ради, столичного «Чернігівського земляцтва», управління культури, а що головне, від колег по письменницькому цеху Анатолія Дімарова, Віктора Баранова, Михайла Слабошпицького, Олекси Довгого. Михась Ткач написав у ті дні: «Журнал «Літературний Чернігів» - це вже реальність. Він є і буде. Без нього не можна уявити літературне життя нашого краю ні зараз, ні в майбутньому. Він став такою собі духовною субстанцією, до якої тягнуться і черпають насагу для творчості як знані письменники та літературознавці, так і творча молодь»[8,8].

Сивочолий, мудрий письменник і редактор написав правду. Минали роки, надходили і відходили ювілеї, відлітали у вирій друзі-письменники, а журнал продовжував жити власним життям, презентуючи усе нові і нові літературні імена, нові твори... А Ніжинський університет зустрічає Михася Ткача як давнього доброго друга. Запрошує його на літературні зустрічі та презентації нових книг. Він не відмовляє, хоча роки беруть вже своє, бо знає..., тут на нього чекають справжні друзі.

Поставлене у 90-х роках перед вишем завдання повністю реалізоване. Університет став справді оазою української освіти, науки і культури. «Українським Кембріджем» - як написала про виш головний редактор газети «День» Лариса Івшина. З його стін виходять у світ добре освічені, фахово підготовлені, патріотично налаштовані будівники нової, європейської України.

Крокує цим же шляхом і журнал «Літературний Чернігів»... Відкриває нові імена літераторів (серед них і з Ніжина, як-то чудового прозаїка, професора Юрія Бондаренка, чи поетів, доцентів Марію Наконечну та Тетяну Васильківську), окрилює на творчість молодь (серед неї - ніжинські літстудійці Денис Коськін, Софія Ніжинець, Карина Оганісян), вгамовує спрагу до добірного українського літературного слова у своїх читачів, пересічних трударів Поліського краю.

Олександр Забарний – письменник, член редакційної ради журналу «Літературний Чернігів», доцент Ніжинського державного університету.

Література:

1. Самойленко Г.В. «Тарас Шевченко і Ніжинська вища школа». Монографія. – Ніжин: Вид-во НДУ, 2014. – 150 с.
2. Самойленко Г.В., Самойленко О.Г. Ніжинська вища школа: сторінки історії. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2005 – 420с.
3. Від упорядника. «Просвіта – 92» - Чернігів: Десна, 1992. – 114с.
4. Ткач М. Як передмова до добірки ніжинських поетів.// ж. «Літературний Чернігів» №7, - Чернігів, 1995. – С. 33-34.

5. Ткач М. До читачів.// ж. «Літературний Чернігів» №11, - Чернігів, 1997. – С.3.
6. Савенок В. Інтерв'ю В. Тканка журналу « Літературний Чернігів» // ж. «Літературний Чернігів» №17, - Чернігів, 2001. – С. 3-10.
7. Бутко М. Вітальне слово // ж. «Літературний Чернігів» № 18, - Чернігів, 2002. – С.3.
8. Ткач М. Шлях у 20 років// ж. «Літературний Чернігів» №59, - Чернігів, 2012. – С.3-7.